

**PENGUNAAN BONEKA UNTUK MEMPERTINGKATKAN
INTRAPERSONAL KANAK-KANAK PRASEKOLAH
(USING PUPPETS TO ELEVATE INTRAPERSONAL
SKILLS AMONG PRESCHOOL CHILDREN)**

Loy Chee Luen
Fakulti Pembangunan Manusia
Universiti Pendidikan Sultan Idris

Abstrak

Boneka mempunyai ciri-ciri magik dan nilai pendidikan yang tinggi untuk kanak-kanak prasekolah. Boneka sebagai alat pedagogi dapat memberi pengalaman baru kepada kanak-kanak dalam proses pembelajaran dan seterusnya mencapai objektif dan matlamat Kurikulum Prasekolah Kebangsaan. Kajian ini dijalankan untuk mengenal pasti perubahan sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal fokus kepada emosi gembira, sedih, marah, benci dan takut sebelum dan selepas penggunaan. Sample kajian terdiri daripada seorang guru prasekolah dan lima orang kanak-kanak prasekolah dari sebuah prasekolah Kementerian Pelajaran Malaysia. Data-data kajian diperolehi melalui kaedah temu bual, soal selidik dan lukisan kanak-kanak. Dapatan kajian telah menunjukkan boneka dapat mempertingkatkan intrapersonal kanak-kanak.

Kata Kunci boneka, kanak-kanak prasekolah, intrapersonal

Abstract

Puppets have magical elements and high educational value for preschool children. In learning process, puppets as a pedagogical tool provide new experience to children and achieve objective and mission of National Preschool Curriculum. This research is to investigate children attitude change from intrapersonal aspect which emphasised on happy, sad, angry, annoy and scare before and after using puppets. The sample for this study consisted of one preschool teacher and five preschool children from Ministry of Education. Research data collect use interview, survey and children drawing. The results showed that puppet can improve children intrapersonal.

Keywords puppets, preschool children, intrapersonal skills

PENDAHULUAN

Boneka mempunyai ciri-ciri magik dan nilai pendidikan yang tinggi dalam pengajaran kanak-kanak prasekolah. Penggunaan boneka sebagai alat pedagogi dalam pengajaran dapat mempertingkatkan intrapersonal kanak-kanak (Berk, 2006; Koster, 2005; Hirsh, 2004; Loy, 2007). Memandangkan nilai pendidikan yang ada pada boneka, maka kajian ini dilaksanakan untuk mengenal pasti perubahan sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal fokus kepada emosi gembira, sedih, marah, benci dan takut selepas penggunaan boneka.

KAJIAN-KAJIAN LEPAS

Boneka telah disenaraikan sebagai alat pedagogi dan berfungsi sebagai alat rangsangan untuk kanak-kanak di prasekolah dalam Kurikulum Prasekolah Kebangsaan (Kurikulum Prasekolah Kebangsaan, 2003). Boneka mempunyai ciri-ciri magik yang menakjubkan dan daya tarikan yang istimewa untuk menggalakkan kanak-kanak belajar dan membantu mengurus sikap kanak-kanak (Schneider-Lerner, 1998; Salmon & Sainato, 2005). Aktiviti boneka dapat melahirkan perasaan dan membantu kanak-kanak melahirkan konsep sendiri kanak-kanak yang positif (Smith, 2003; Boulifard, 2003). Kajian-kajian yang lepas telah membuktikan bahawa penggunaan boneka dapat mempertingkatkan intrapersonal kanak-kanak. Seramai 127 orang kanak-kanak telah dipilih untuk menguji intrapersonal mereka dengan menggunakan boneka. Didapati bahawa kesemua kanak-kanak dapat mengenal pasti perasaan gembira, sedih, marah dan takut menerusi ekspresi yang ditunjukkan di muka boneka dalam kajian yang dijalankan (Denyam et al, 2002). Erikson (1950; 1982) menyatakan kanak-kanak di peringkat prasekolah dapat menguasai intrapersonal dengan memahami emosi sendiri dan juga orang lain. Di peringkat ini, kanak-kanak juga mengalami emosi kesedaran sendiri yang lebih kerap (Denham & Couchard, 1990; Damasio, 1995; Denham, 1998; Goleman, 1998). Selain itu, Stallinbrass (1974), Bandura (1989) dan Roberts (1995) juga menyatakan kanak-kanak pada peringkat ini akan meniru tingkah laku emosi daripada kawan-kawan lain dan kemudiannya dapat menyatakan emosinya kepada kawan-kawan lain berdasarkan hasil peniruannya. Gardner (1983, 1993) pula menyatakan intrapersonal adalah kebolehan kanak-kanak untuk memahami diri sendiri dari segi kekuatan, kelemahan, hasrat dan keinginan termasuklah kemahiran membandingkan diri sendiri dengan orang lain dan mengetahui bagaimana mengawal perasaan. Loy (2007) membuat kajian terhadap penggunaan boneka dalam perkembangan kanak-kanak prasekolah. Didapati bahawa guru-guru prasekolah berpendapat bahawa penggunaan boneka dapat membantu perkembangan intrapersonal kanak-kanak dan juga perkembangan dari aspek yang lain.

OBJEKTIF KAJIAN

Aspek yang menjadi fokus kajian ini adalah seperti berikut;

- (i) Mengenal pasti sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal sebelum penggunaan boneka.
- (ii) Mengenal pasti perubahan sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal selepas penggunaan boneka.

PERSOALAN KAJIAN

Berikut ialah persoalan kajian untuk melicapai objektifkajian ini;

- (i) Apakah sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal sebelum penggunaan boneka?
- (ii) Apakah perubahan sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal selepas penggunaan boneka?

SAMPLE KAJIAN

Sample kajian terdiri daripada seorang gurn prasekolah dan lima orang kanak-kanak prasekolah dari sebuah prasekolah Kementerian Pelajaran Malaysia, kawasan Hulu Selangor.

METODOLOGI KAJIAN

Dalam kajian ini, kanak-kanak didedahkan dengan boneka selama 9 minggu. Kajian ini adalah berdasarkan kaedah temu bual, soal selidik dan lukisan kanak-kanak. Sebelum penggunaan boneka, temu bual dijalankan terhadap kanak-kanak. Selain itu, kanak-kanak juga diminta menjawab soal selidik dan melukis lukisan yang bertajuk 'Saya' dan menceritakan emosi masing-masing. Selepas penggunaan boneka, prosedur yang sama dijalankan sekali untuk mengenal pasti perubahan intrapersonal kanak-kanak. Untuk menyokong data kajian, temu bual juga dijalankan terhadap guru prasekolah untuk mengetahui perubahan intrapersonal kanak-kanak dalam kajian ini.

DAPATAN KAJIAN

Untuk menjawab soalan kajian pertama. Apakah sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal sebelum penggunaan boneka? dan soalan kajian kedua. Apakah perubahan sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal selepas penggunaan boneka? data diperolehi daripada lima orang kanak-kanak iaitu Kanak-kanak P1, Kanak-kanak P2, Kanak-kanak P3, Kanak-kanak P4 dan Kanak-kanak P5 menerusi temu bual, soal selidik dan lukisan yang bertajuk 'Saya' yang dihasilkan oleh kanak-kanak.

Peruballan sikap kanak-kanak dari segi intrapersonal sebelum dan selepas penggunaan boneka

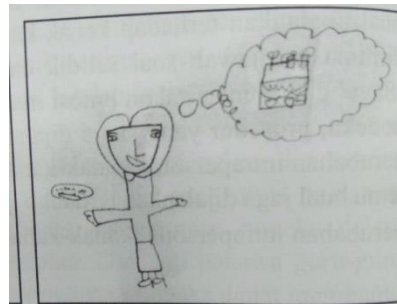
Kanak-kanak P1

Kanak-kanak P1 seorang merupakan seorang perempuan yang berumur 6 tahun 3 bulan. Kanak-kanak P1 mempunyai 6 orang adik beradik dan merupakan anak yang keempat dalam keluarganya. Beliau mengatakan bahawa beliau suka akan boneka dan suka bercakap dengan boneka.

Sebelum penggunaan boneka, berdasarkan lukisan 1(a) yang bertajuk 'Saya' yang dihasilkan oleh Kanak-kanak P1, beliau menyatakan beliau memakai baju bunga yang berwarna merah dan seluar yang berwarna hitam manakala selepas penggunaan boneka, berdasarkan lukisan 1(b) Kanak-kanak P1 dapat menyatakan keinginannya dan makanan kesukaannya iaitu beliau suka makan KFC dan inginkan kek hari jadi. Berikut ialah lukisan 1(a) dan lukisan 1(b) yang dihasilkan oleh Kanak-kanak P1 sebelum dan selepas penggunaan boneka;

Lukisan 1(a)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P1
sebelum penggunaan boneka

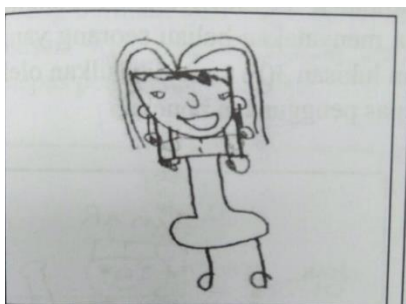
Lukisan 1(b)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P1
selepas penggunaan boneka

Daripada soal selidik sebelum penggunaan boneka, Kanak-kanak P1 hanya dapat mengenal pasti tiga emosi iaitu emosi sedih dengan menyatakan beliau sedih kerana baju hilang, emosi marah dengan menyatakan beliau marah kerana adiknya memakai baju beliau dan emosi benci dengan menyatakan beliau benci kerana adiknya mengacau beliau. Selepas penggunaan boneka, Kanak-kanak P1 dapat mengenal pasti kelima-lima emosi iaitu emosi gembira dengan menyatakan beliau gembira kerana dapat makan KFC, emosi sedih dengan menyatakan beliau sedih kerana tidak mendapat kek hari jadi, emosi marah dengan menyatakan beliau marah kerana adik ambil KFC dia, emosi takut dengan menyatakan beliau takut kerana bapanya garang dan emosi benci dengan menyatakan beliau benci kerana adiknya mengacau beliau.

Kanak-kanak P2

Kanak-kanak P2 seorang merupakan perempuan yang berumur 6 tahun 5 bulan. Kanak-kanak P2 mempunyai 4 orang adik beradik dan merupakan anak bongsu dalam keluarganya. Kanak-kanak P2 peniah belajar di Tabika KEMAS. Beliau mengatakan bahawa beliau suka akan boneka dan suka bermain bersama boneka.

Sebelum penggunaan boneka, berdasarkan lukisan 2(a) yang bertajuk 'Saya' yang dihasilkan oleh Kanak-kanak P2, beliau menyatakan bahawa beliau memakai skrit dan rambutnya panjang manakala selepas penggunaan boneka, berdasarkan lukisan 2(b) Kanak-kanak P2 dapat menyatakan bahawa skrit yang dipakainya cantik. Selain itu, Kanak-kanak P2 juga dapat menyatakan orang kesukaannya iaitu adik beliau. Berikut ialah lukisan 2(a) dan lukisan 2(b) yang dihasilkan oleh Kanak-kanak P2 sebelum dan selepas penggunaan boneka;

Lukisan 2(a)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P2
sebelum penggunaan boneka

Lukisan 1(b)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P1
selepas penggunaan boneka

Daripada soal selidik sebelum penggunaan boneka, Kanak-kanak P2 dapat mengenal pasti empat emosi iaitu emosi gembira dengan menyatakan beliau gembira kerana memakai skrit, emosi sedih dengan menyatakan beliau sedih kerana skritnya basah, emosi marah dengan menyatakan beliau marah kerana adik menarik rambutnya dan emosi takut dengan menyatakan beliau takut kerana emaknya memarahinya manakala selepas penggunaan boneka. Kanak-kanak P2 dapat mengenal pasti kelima-lima emosi iaitu emosi gembira dengan menyatakan beliau gembira kerana memakai skrit yang cantik, emosi sedih dengan menyatakan beliau sedih kerana adiknya menangis, emosi marah dengan menyatakan beliau marah kerana adiknya mengacau adik bongsunya, emosi takut dengan menyatakan beliau takut kerana tempat yang gelap dan emosi benci dengan menyatakan beliau benci kerana adiknya memukul beliau.

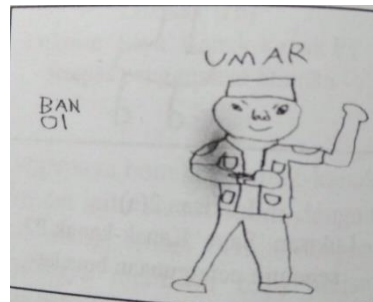
Kanak-kanak P3

Kanak-kanak P3 merupakan seorang lelaki yang berumur 6 tahun 9 bulan. Kanak-kanak P3 mempunyai tiga orang adik beradik dan merupakan anak yang kedua dalam keluarganya. Beliau mengatakan bahawa beliau suka akan boneka dan suka bercakap dengan boneka.

Sebelum penggunaan boneka, berdasarkan lukisan 3(a) yang bertajuk 'Saya' yang dihasilkan. Kanak-kanak P3 menyatakan bahawa beliau memakai songkok manakala selepas penggunaan boneka berdasarkan lukisan 3(b). Kanak-kanak P3 menyatakan bahawa beliau memakai baju luar dan juga menyatakan beliau seorang yang kuat. Berikut ialah lukisan 3(a) dan lukisan 3(b) yang dihasilkan oleh Kanak-kanak P3 sebelum dan selepas penggunaan boneka;

Lukisan 3(a)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P3
sebelum penggunaan boneka

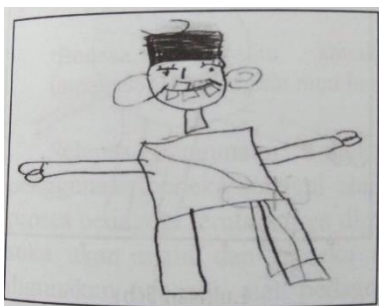
Lukisan 3(b)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P3
selepas penggunaan boneka

Daripada soal selidik sebelum penggunaan boneka, Kanak-kanak P3 tidak dapat mengenal pasti satu emosi pun manakala selepas penggunaan boneka, Kanak-kanak P3 dapat mengenal pasti tiga emosi iaitu emosi marah dengan menyatakan beliau marah kerana kawannya memukulnya, emosi takut dengan menyatakan beliau takut kerana bapanya memarahinya dan emosi benci dengan menyatakan beliau benci kerana kawannya menarik bajunya.

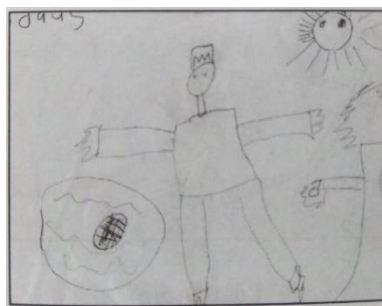
Kanak-kanak P4

Kanak-kanak P4 merupakan seorang lelaki yang berumur 6 tahun 10 bulan. Kanak-kanak P4 mempunyai 7 orang adik beradik dan merupakan anak yang kelima dalam keluarganya. Beliau mengatakan bahawa beliau suka akan boneka dan suka bermain boneka bersama kawan-kawan.

Sebelum penggunaan boneka, berdasarkan lukisan 4(a) yang bertajuk 'Saya' yang dihasilkan, Kanak-kanak P4 menyatakan beliau memakai songkok dan baju yang berwarna merah kerana merah ialah warna kesukaannya manakala selepas penggunaan boneka berdasarkan lukisan 4(b) Kanak-kanak P4 dapat berimajinasi beliau sedang bermain dan boleh bertebang. Berikut ialah lukisan 4(a) dan lukisan 4(b) yang dihasilkan oleh Kanak-kanak P4 sebelum dan selepas penggunaan boneka;

Lukisan 3(a)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P3
sebelum penggunaan boneka

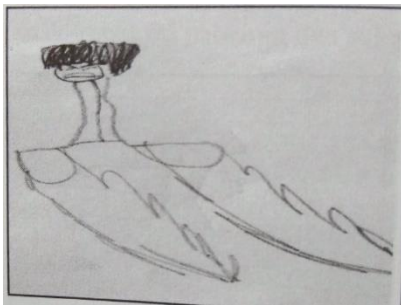
Lukisan 3(b)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P3
selepas penggunaan boneka

Daripada soal selidik sebelum penggunaan boneka, Kanak-kanak P4 hanya dapat mengenal pasti satu sahaja emosi iaitu emosi takut dengan menyatakan beliau takut kerana ular manakala selepas penggunaan boneka, Kanak-kanak P4 dapat mengetahui tiga emosi iaitu emosi marah dengan menyatakan beliau marah kerana kawannya mengambil begnya, emosi takut dengan menyatakan beliau takut kerana ular dan emosi benci dengan menyatakan beliau benci kerana kawannya mengacaunya.

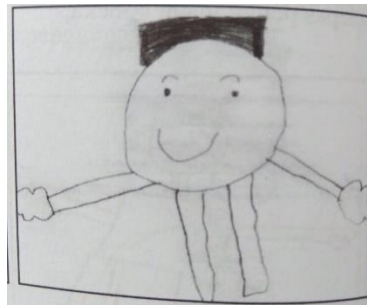
Kanak-kanak P5

Kanak-kanak P5 merupakan seorang lelaki yang berumur 6 tahun 5 bulan. Dia mempunyai 4 orang adik beradik dan merupakan anak yang keempat dalam keluarganya. Beliau mengatakan bahawa beliau suka akan boneka dan suka bercakap dengan boneka.

Sebelum penggunaan boneka, berdasarkan lukisan 5(a) yang bertajuk 'Saya' yang dihasilkan, Kanak-kanak P5 menyatakan beliau memakai songkok dan kawannya ketawa beliau manakala selepas penggunaan boneka, berdasarkan lukisan 5(b), Kanak-kanak P5 menyatakan dia gembira kerana songkoknya cantik. Berikut ialah lukisan 5(a) dan lukisan 5(b) yang dihasilkan oleh Kanak-kanak P5 sebelum dan selepas penggunaan boneka;

Lukisan 3(a)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P3
sebelum penggunaan boneka

Lukisan 3(b)
Lukisan 'Saya' Kanak-kanak P3
selepas penggunaan boneka

Daripada soal selidik sebelum penggunaan boneka, Kanak-kanak P5 tidak dapat mengenal pasti satu emosi pun manakala selepas penggunaan boneka, Kanak-kanak P5 dapat mengenal pasti empat emosi iaitu emosi gembira dengan menyatakan beliau gembira kerana memakai songkok, emosi sedih dengan menyatakan beliau sedih kerana penselnya hilang, emosi marah dengan menyatakan beliau marah kerana kawannya mengacanya dan emosi benci dengan menyatakan beliau benci kerana kawannya mengambil pensilnya.

Daripada data-data yang dikumpul melalui temu bual, soal selidik dan lukisan kanak-kanak, didapati selepas penggunaan boneka, intrapersonal kelima-lima orang kanak-kanak telah meningkat.

Untuk menyokong data kajian ini, temu bual juga dijalankan sebelum dan selepas penggunaan boneka terhadap guru prasekolah yang terlibat dalam kajian ini. Sebelum penggunaan boneka, Cikgu P menyatakan bahawa kanak-kanak suka akan boneka. Tetapi agak sukar untuk menggunakan boneka sebagai alat pedagogi kerana boneka agak sukar dibina dan teknik untuk mengendalikan pengajaran yang menggunakan boneka adalah sukar.

Dalam hal ini, Cikgu P menyatakan bahawa;

'Kanak-kanak suka main boneka. Tapi... nak buat boneka... susahlah, kena jahit, tak ada skil. Kalau nak guna boneka mengajar...susahlah ...'

Berkenaan boneka dapat mempertingkatkan intrapersonal kanak-kanak, sebelum menggunakan boneka dalam pengajaran, Cikgu P menyatakan bahawa ia mungkin membantu. Dalam hal ini, Cikgu P menyatakan bahawa;

'Boneka membantu kanak-kanak dalam perkembangan intrapersonal? mungkin membantu ... '

Selepas penggunaan boneka Cikgu P menyatakan bahawa penggunaan boneka sebagai alat pedagogi sangat membantu dalam proses pedagogi terutamanya di prasekolah. Kanak-kanak prasekolah suka akan main dan mereka akan seronok belajar jika boneka digunakan sebagai alat pedagogi. Oleh itu penggunaan boneka adalah bersesuaian dengan pendekatan belajar melalui bermain yang disarankan dalam Kurikulum Prasekolah Kebangsaan. Dalam hal ini, Cikgu P menyatakan bahawa;

'Penggunaan boneka ni sangat membantu ... terutama di prasekolah sebab kita tahu murid-murid ni suka main. Boneka ni seolah-olah menunjukkan cara untuk belajar melalui bermain ...Jadi, memang sangat membantulah ... Sekiranya semua guru-guru prasekolah...menggunakan boneka untuk mengajarmurid-murid akan seronok belajar'.

Beliau bertambah lagi, penggunaan boneka sangat membantu untuk mempertingkatkan intrapersonal kanak-kanak prasekolah. Kanak-kanak dapat meluahkan perasaan dan menyatakan pendapat mereka dalam aktiviti boneka. Dalam hal ini Cikgu P menyatakan;

'Macam...katakanlah dia marah...dia akan membuat reaksi marah betul...memang dengan boneka ni dia dapat menyatakan apa yang dia nak luahkan. Dia luahkan secara nilah begitu sungguh-sungguh melalui boneka dalam persembahan boneka'.

Ini bermakna Cikgu P juga nampak keberkesanan penggunaan boneka untuk mempertingkatkan intrapersonal kanak-kanak dengan cara meluahkan perasaan mereka dan lebih memahami emosi sendiri.

KESIMPULAN

Dalam kajian ini, boneka telah dibuktikan dapat mempertingkatkan intrapersonal kanak-kanak terutamanya emosi gembira, sedih, marah, benci dan takut. Dapatan kajian ini juga disokong oleh kajian Denhyam et al. (2002) dan Loy (2007). Oleh yang demikian, guru-guru prasekolah digalakkan untuk menggunakan boneka dalam pengajaran kerana boneka dapat memberi pengalaman baru kepada kanak-kanak dalam proses pembelajaran terutamanya dari segi intrapersonal dan seterusnya mencapai objektif dan matlamat Kurikulum Prasekolah Kebangsaan.

RUJUKAN

- Bandura, A. P. J. (1989). Comparison of mothers' and fathers' perceptions of the effect of young children with and without disabilities. *American Journal of Mental Retardation*, 95(5), 585-595.
- Berk, L. E. (2006). *Child Development*. Edisi Ketujuh. Boston: Person, Allyn and Bacon.
- Boulifard, D. A. (2003). "Effects of a puppet-based interview technique on young children's behavioral selfreport". Tesis. New Jersey: Rutgers The State University.
- Damasio, A. (1995). *Descartes' error: Emotion, reason and human brain*. London: Bloomsbury.
- Denham, S. A. (1998). *Emotional development in young children*. New York: Guilford Press.
- Denham, S.A. & Couchard, E.A. (1990). *Young preschoolers' understanding of emotion*. *Child Study Journal*, 20, 171-192.
- Denham, S. A., Caverly, S., Schmidt, M., Blair, K., DeMulder, E., Caal, S., Hamada, H., & Mason, T. (2002). Preschool understanding of emotion: Contributions to classroom anger and aggression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(7), 901-916.
- Erikson, E.H. (1950). *Childhood and society*. New York: WW. Norton & Company, Inc.
- Erikson, E. H. (1982). *The life cycle completed: A review*. New York: Norton.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1993). *Multiple intelligences: The theory in practice*. New York: Basic Books.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. London: Bloomsbury.
- Hirsh, R. A. (2004). *Early childhood curriculum: Incorporating multiple intelligences, developmentally appropriate practice and play*. Boston: Person Education, Inc.

- Kementerian Pendidikan Malaysia. (2003). Kurikulum Prasekolah Kebangsaan. Malaysia: Bahagian Kurikulum Kementerian Pendidikan Malaysia.
- Koster, J.B. (2005). *Artists teaching art to young children*. (3rd Ed.). United States: Thomson Delmar Learning.
- Loy Chee Luen. (2007). Persepsi guru terhadap penggunaan boneka sebagai alat bantu mengajar dalam perkembangan kanak-kanak di prasekolah. Skim Dana Penyelidikan Pensyarah Muda. Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Roberts, R. (1995). *Self-esteem and successful early learning*. London: Hodder Stoughton.
- Salmon, M. & Sainato, D. (2005). Beyond Pinocchio: Puppets as a teaching tools in inclusive early childhood classrooms, *Young Exceptional Children*, 8(3), 12-19.
- Schneider-Lemer, C. M. (1998). Therapist and puppeteer: A self-study manual for using puppetry as a therapeutic technique with preschoolers. Tesis. New Jersey, Rutgers The State University.
- Smith, R. (2003). Puppets with purpose. *Scholastic Parent and child*, 11(1), 75.
- Stallinbrass, A. (1974). *The self-respecting child*. Wokingham: Addison Wesley.